A nyuszt

ÍRTA | GARANCSY MIHÁLY

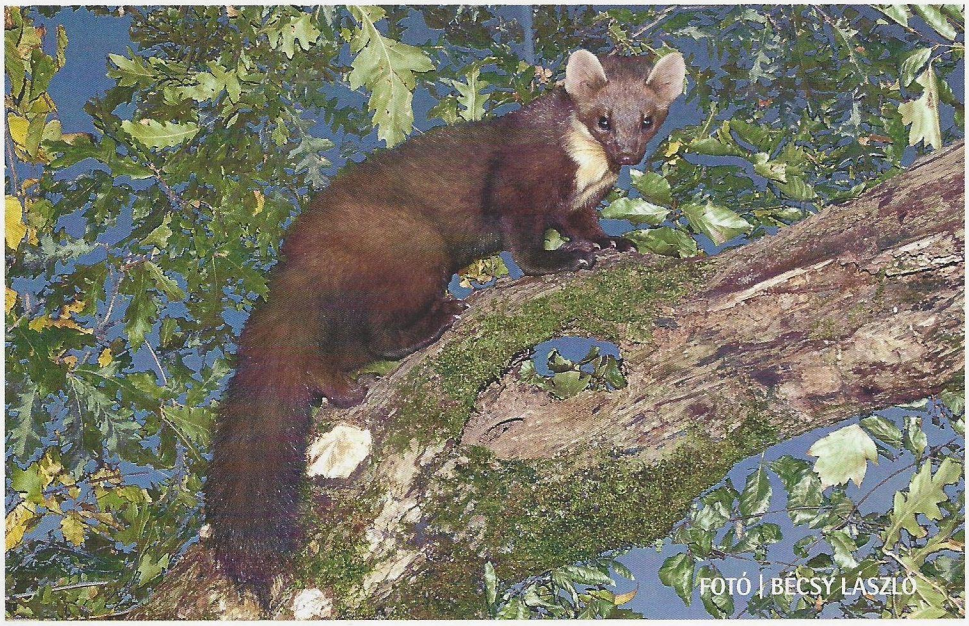

FOTÓ | BÉCSY LÁSZLÓ

Ez a közepes termetű, bozontos farkú, barna bundás menyétféle szinte az ország egész területén előfordul, mégsem könnyű találkozni vele. Alapvetően rejtőzködő életmódú, és kerüli az emberi településeket.

A fák lombkoronájában érzi jól magát, a nappali órákat öreg fák odvában tölti, olykor a földfelszíntől 10-15 méteres magasságban, ritkábban az esetleg éppen a maga által kifosztott madárfészekben múlatja az időt. Pihenőhelyeit meglehetősen sűrűn váltogatja, rádiótelemetriás vizsgálatok szerint évente akár százötven-kétszáz helyre is bevackolhat. Alkonyatkor vagy éjszaka aktív, nappal inkább csak a párt kereső felnőttet és a fészküket elhagyó fiatalokat lehet megpillantani.

A fákon bravúros ügyességgel mozgó nyuszt még megjelenésében is kerüli a feltűnést. Testhossza 35-58 centiméter, farokhossza 18-27 centiméter között váltakozik, testtömege elérheti az 1,8 kilogrammot. Lábai rövidek, és talpon jár. Bundáján a melltájékon a lábak közé ékelődő sárgás, narancsvörös folt látható. Ez segít elkülöníteni a hozzá hasonló *nyesttől*, amelynek viszont a mellényén a mellső lábakra is ráterjedő, villásan elágazó fehér folt van. Fontos különbség az is, hogy a nyuszt talppárnáit – a nyestétől eltérően – dús szőrzet borítja, amely a hóban megkönnyíti a mozgását.

Az *emlősök* (Mammalia) *osztályába*, a *ragadozók* (Carnivora) *rendjébe*, közelebbről a *menyétfélék* (Mustelidae) *családjába* tartozó nyuszt ezernyi szállal kötődik a fához, ekképp igazi élettere az erdő. A háborítatlan, öreg rengeteget kedveli, ahol sok az üreges, odvas fa. Főként dombvidéki és középhegységi, idős tölgyesekben, bükkösökben és elegyes állományú erdőtársulásokban, fenyvesekben, kiterjedt ártéri ligeterdőkben él.

Nem meglepő tehát, hogy emlősünk tipikus, erdei ragadozó. Leginkább éjszaka, szürkületkor indul eleségszerző útjára. Táplálkozási szokásai alapján generalista, vagyis többféle táplálékot fogyaszt, de opportunista is, mivel a legkönnyebben megszerezhető táplálékforrást hasznosítja. Naponta akár 10 kilométeres utat is megtehet az ízletes falatok megszerzéséért.

mára a Tisza ártéri erdeiben és az alföldi telepített erdőkben is megjelent

Sikeres vadász talajszinten, de a fák lombkoronájában is. Étlapján rágcsálók, rovarevő emlősök és madarak (fiókák és tojások is) szerepelnek, míg nyáron a lédús, vadon termő gyümölcsöket részesíti előnyben. Zsákmányállatainak zöme egyébként kis tömegű, átlagosan 50 gramm körüli. Noha kiváló famászó, prédafajainak zöme a talajszinten él.

Az őszi-téli hónapokban gerincteleneket is elcsíp. Zimankós időkben nem veti meg az elhullott nagyvadak maradványait, a halastavak közelében a haldögöket. Elkerüli viszont a betegség vagy éppen az alultápláltság miatt elpusztult egyedeket. Vadászterületének mérete az élőhely minőségétől függően változik. Elterjedési területének északi részén 50 négyzetkilométer is lehet, míg a déli területeken 5-10 négyzetkilométeren is elegendő táplálékot talál.

A nyuszt hímje poligám természetű, territóriumában akár két-három nőstény is élhet. A párzási idő június végétől augusztus végéig tart. A párosodási készség azonban csak néhány napig tart, erre az időre marad kiszemelt párja közelében. A vemhesség hosszú ideig, legfeljebb 274 napig tart, ugyanis a megtermékenyítést követően a csíra barázdálódása megreked. A magzatok fejlődése viszont a beágyazódás elhúzódása miatt mindössze 1,5-2 hónap.

A nőstény a táplálékban gazdag, tavaszi időszakra időzíti kölykezését. Március végén vagy áprilisban, leginkább faodúban hozza világra a vakon és süketen születő kisnyusztokat, felnevelésük kizárólag az anya feladata. Almonként leggyakrabban három-négy kölyök születik, két-három hónapos korukig szopnak, harminckét napos korukban szemeik kinyílnak, és már kimerészkednek otthonukból. A felcseperedő utódok nyár végéig, ősz elejéig hagyják el a territóriumot, és kezdenek önálló életet. A születésüket követő esztendőben már ivarérettek lehetnek.

A nyuszt palearktikus elterjedésű faj, az Ír-szigettől Szibériáig húzódó területen él, míg délen a Kaukázusban és Kis-Ázsiában is megtalálható. Európában általánosan elterjedt, de a Pireneusi-félsziget és a Balkán déli vidékeiről, valamint a Földközi-tenger szigeteiről hiányzik.

Hazánkban a múlt század utolsó évtizedében főleg a Dunántúl és az Északi-középhegység erdeiben élt, ám állományának erősödése miatt a Tisza ártéri erdeiben is megjelent, majd az ezredfordulót követő években sík vidéki, ártéri galériaerdőkben, nagyobb kiterjedésű (100 hektár körüli) telepített alföldi erdőkben is. Így mezőgazdasági területeken is előfordulhat.

Európában több helyen állományának csökkenését észlelték a természetes biotópok beszűkülése miatt. Régebben értékes prémje miatt vadászták is. Napjainkban is leginkább az ember veszélyezteti, míg természetes ellenségei, az *uhu*, a *vadmacska* és a *hiúz* jóval kevésbé fenyegetik.

Hazánkban a természetvédelmi erőfeszítések, a természetbarátabb erdőkezelési módok megjelenése következtében a népessége stabilnak tekinthető. Az állománycsökkenés megelőzése végett az ország egész területén 1974 óta védett, pénzben kifejezett természetvédelmi értéke 50 ezer forint.